

Samarqand davlat universitetning kattaqo'rg'on filiali Aniq va tabiiy fanlar fakulteti 3-bosqich Kimyo ta'lim yo'nalishi talabalariga 5-semestr uchun « Organik birikmalarning tabiiy manbalari » fanidan yakuniy nazorat savollari

Imtihon shakli: yozma

No	Mavzu	1-QISM “OSON SAVOLLAR”	2-QISM “ODDIY SAVOLLAR”	3-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR”	4-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR 2	5-qism “QIYIN SAVOLLAR”
1	Tabiiy gaz va toshko'mir asosidagi mahsulotlar	Tabiiy gaz asosidagi mahsulotlar	Tabiiy gaz konlari va ularning paydo bo'lishi	Toshko'mirning tarkibi va uning fizik xossalari	Tabiiy gaz tarkibidagi to'yingan uglevodorodlarni ajratib olish usullari.	Toshko'mirning ishlatish soxalari va zaxirasi
2		Toshko'mir asosidagi mahsulotlar	Toshko'mir konlari va ularning paydo bo'lishi	Tabiiy gazning tarkibini aniqlash usullari.	Toshko'mir smolasidan qanday mahsulotlar olinadi	Tabiiy gazdan olinadigan birlamcho xomashyolar.
3	Neft-organik birikmalarning tabiiy manbalari	Insoniyat tarixida neft mahsulotlaridan xalq xo'jaligida foydalanishning tarixi to'g'risida so'zlab bering.	Neftdan olinadigan mahsulotlar haqida ma'lumot bering.	Butanning krekningni natijasida qanaqa mahsulotlar hosil bo'ladi?	Alkanlarning pirolizi yoki termik krekningni natijasida qanaqa mahsulotlar hosil bo'ladi?	Yoqilg'ini sinash usullari to'g'risida ma'lumot bering.
4		Neft va tabiiy gaz zahiralari to'g'risida gapirib bering.	Neftni qayta ishlashning piroliz (termal krekning), katalitik krekning va katalitik reforming kabi usullarini mohiyatini tushuntirib bering.	Termik krekning jarayonining mexanizmini yozib bering.	Neftni krekninglash usullari to'g'risida ma'lumot bering.	Yoqilg'ining oktan sonlari to'g'risida ma'lumot bering.

5	Neft tarkibidagi uglevodorodlarning izomerlanishi, polimerlanishi	To'yingan, to'yinmagan va aromatik galogenli hosilalarga misol keltiring.	Neftlar oddiy haydashda qanaqa fraksiyalarga ajraladi?	Polimerlanish reaksiyalariga misollar keltiring	Metan asosidagi sanoat sinteziga misollar keltiring.	Etilen asosida sanoatda qanaqa birikmalar sintez qilinadi?
6		Nrftning tsrkibidagi uglevodorodlarning miqdorini baxolash	Neft tarkibidan olingan grksanning izomerlanishi	Izomerlanish nima va izomerlanish jarayonlarida qanday katalizatorlash ishlatiladi	Polimerlanish nima va izomerlanish jarayonlarida qanday katalizatorlash ishlatiladi	Polimerlanish jarayoni qanday sanoat axamiyatiga ega.
7	Tabiiy va neft yo'dosh gazlari asosida organik birikma olish	Tabiiy gazlar asosida organik birikma olish	Tabiiy gazni fraksiyalsh jarayonlari	Tabiiy gazda olinadigan birlamchi homashyolar qaysilar	Tabiiy gazdan olinadigan xomashyolar asosidagi sintezlarki ko'rsating.	Tabiiy gazdan olingan yuqoriroq uglevodorodlardan quyi uglevodorodlarga qanday o'tiladi
8		Neft yo'dosh gazlari asosida organik birikma olish	Yo'ldosh gazlarni fraksiyalab ajratish jarayonalri	Yo'ldosh gazlar tarkini va ularni ajratish usullari	Tabiiy gaz va yp'ldosh gaz qo'shimcha moddalardan qanday tozalanadi	Tabiiy gaz va yo'ldosh gazlarning kimyoviy tarkibini solishtiring
9	Qattiq yoqilg'ilar	Ko'mirlanish jarayoni nima?	Toshko'mir smolasidan qanday mahsulotlar olinadi?	Torf va uning hosil bo'lishi	Suniy ko'mirni olish jarayoni. Yog'och mahsulotlarini ko'mirlashtirish.	Yog'och homashyosi va uning yoqilg'i sanoatidagi axamiyati.
10		Toshko'mirni qayta ishlash usullari to'g'risida ma'lumot bering.	Toshko'mirni kimyoviy qayta ishlashdan qanday moddalar olinadi?	Biomassa va uning olinish usullari	Biomassa olish uchun ishlatiladigan xomashyo manbalari.	Qattq yoqilg'ilarni qo'llanilsih soxalari
11	Tabiiy kauchuk va uni qayta ishlash mahsulotlari	Spirtlar va galogenli hosilalardan etilen va propilen olishga misollar keltiring.	Metatezis reaksiyalari orqali etilen va propilen olishni reaksiya tenglamalari orqali ifodalang.	Alkenlarning polimerlanish reaksiyalarini reaksiya tenglamalari orqali ifodalang.	Etilenning sanoatda ishlatilishini reaksiya tenglamalari orqali ifodalang (stiro'l, etilen oksidi, sirka kislotasi, propion aldegid, propion kisota).	S.M. Lebedevning sintetik kauchuk olish borasidagi tadqiqotlari to'g'risida ma'lumot bering.
12		Alkinlardan etilen va propilen olish reaksiyalariga misollar keltiring.	Kreking reaksiyalari orqali etilen va propilen olinishiga misollar keltiring.	Etilenning sanoatda ishlatilishini reaksiya tenglamalari orqali ifodalang (polietilen, polivinilxlorid, etilxlorid, etilenxlorangidrin, etanol, dietilefir).	Sintetik kauchuklarga misollar keltiring.	Hozirgi paytda dunyo miqyosida qanaqa sintetik kauchuklar ishlab chiqarilmoqda?
13	Qishloq xo'jaligi mahsulotlaridan	Qishloq xo'jalik mahsulotlariga nimalar kiradi.	O'simliklar tarkibidagi moy va uglevodorodlarni ajratib olish.	Qishloq xo'jaligi chiqindilari va ularni qayta ishlash usullari	Biogaz targibidagi uglevodorodlar va ularni ajratib olish	Qishloq xo'jaligidan olinadigan birlamchi xomashyolar

14	organik birikmalar olish	Qishloq xo'jalik mahsulotlari tarkibidan organik birikmalarni ajratib olish turlari.	Hauvonlar mahsulotlari va ulardan olinadigan birlamchi xomashyolar	Biogums olish uchun ishlatiladigan qishloq xo'jalik chiqindilari nimalar bo'lishi mumkin	Biogaz olish jarayoni haqida ma'lumot bering.	Qishloq xo'jalik mahsulotlaridan olinadigan dori-darmon vasitalari.
15	Organik birikmalar tabiiy manbalarining hosil bo'lishi	Organik birikmalar tabiiy manbalarining xosil bo'lishi xaqidagi dastlabki qarashlar	Tabiiy birikmalar hosil bo'lishining Organik nazariyasi	Tabiiy gazning anorganik usulda hosil bo'lishini ko'rsatuvchi dalillar nilamardan iborat	Organik birikmalarining tabiiy manbalarining hosil bo'lishida xarorat bosim va mikroorganizmalarning axamiyati nimalardan iborat.	Neftni konlarda qazib olish jarayonida qanday texnologiyalardan foydalaniladi va bu jarayonlarda suvning axamiyati qanday
16		Tabiiy manbalar xosil bolishi xaqidagi asosiy qarashlar	Tabiiy birikmalar hosil bo'lishining Noorganik nazariyasi	Tabiiy gazning organik usulda hosil bo'lishini ko'rsatuvchi dalillar nilamardan iborat	Tabiiy gaz qanday qazib olinadi.	Nima sababdan tabiiy gaz va neft hozirda hosil bo'lmaydi va ular qayta tiklanmaydigan xomashyolar xisoblanadi.
17	O'zbekistonda tabiiy gazni qayta ishlash sanoati	O'zbekistonda tabiiy gazni qayta ishlash sanoatining hozirgi hoalti	O'zbekistonning tabiiy gazni qayta ishlash zavodlari qaysi hududlarda joylashgan va ularning ishlab chiqarish quvvatlari qanday?	O'zbekistonda tabiiy gazni qayta ishlash jarayonida ekologik muammolar qanday hal qilinmoqda?	O'zbekistonda toshko'mirni ishlatilish soxalariga nimalar kiradi	O'zbekiston tabiiy gazni qayta ishlashda qanday sanoat texnologiyalaridan foydalanadi
18		O'zbekistonda tabiiy gazni qayta ishlash jarayoni qanday amalga oshiriladi va qaysi texnologiyalar qo'llaniladi?	Tabiiy gazni qayta ishlash sanoati O'zbekiston iqtisodiyotiga qanday ta'sir ko'rsatadi?	O'zbekiston tabiiy gazni qayta ishlash sanoatining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari qanday baholanmoqda?	O'zbekistondagi tabiiy gazni qayta ishlash zavodlariga qaysilari kiradi va ularda olinadigan assosiy mahsulotlar nimalardan iborat.	Tabiiy gazni tozalash usullarini ko'rsating.
19	Qattiq yoqilg'ilarni tarkibini o'rganishning kimyoviy usullari	Ko'mir va yog'och qattiq yoqilg'ilarining energiya ishlab chiqarishidagi roli qanday?	Koks nima va u qanday maqsadda ishlatiladi?	Qattiq yoqilg'ilarni ishlatish natijasida qanday atrof-muhit muammolari paydo bo'lishi mumkin?	Qattiq yoqilg'ilarni qayta ishlash jarayonlari qanday amalga oshiriladi?	Biomassaning qattiq yoqilg'i sifatida afzalliklari nimalardan iborat?
20		Qattiq yoqilg'ilar nima va ularning asosiy turlari nimalardan iborat?	Qattiq yoqilg'ilarni ishlab chiqarish jarayonida qaysi texnologiyalar qo'llaniladi?	Qattiq yoqilg'ilar tarkibidagi mineral moddalarning ahamiyati nima?	Ko'mirning energetik qiymati qanday aniqlanadi?	Qattiq yoqilg'ilarning fizik-kimyoviy xususiyatlari qanday farqlanadi?
21	Neftni qayta ishlash turlari va undan olinadigan mahsulotlar	Katalitik reforming usulining mohiyatini reaksiya tenglamalari orqali ifodalang.	Neftni termokrekinglash usuli to'g'risida yozma ma'lumot bering.	Katalitik konversiya jarayoni nima va u qanday o'tadi?	Neftni yoqilg'i sifatida tayyorlash jarayoni qanday o'tadi?	Neftni parchalashda qaysi kimyoviy reaktivlar ishlatiladi?

22		Alkanlarni degidrosiklizatsiyasi to'g'risida ma'lumot bering.	Fraksiyon distillashda qanday mahsulotlar ajralib chiqadi?	Neftni qayta ishlashning asosiy bosqichlari nimalardan iborat?	Neftni qayta ishlash jarayonida atrof-muhitga ta'sir qanday bo'ladi?	Neftni qayta ishlash jarayonida qaysi kimyoviy o'zgarishlar sodir bo'ladi?
23	Uglivodorodlarni turli usullarda xlrlash	Galogenli hosilalarni ratsional va sistematik nomenklatura bo'yicha nomlashga misollar keltiring.	To'yinmagan galogenli hosilalarning olinishiga misollar keltiring.	Galogenlash agentlari haqida ma'lumot bering.	To'yingan galogenli hosilalarning kimyoviy xossalari reaksiya tenglamalari orqali sharhlang.	Aromatik galogenli hosilalarning kimyoviy xossalari reaksiya tenglamalari orqali sharhlang.
24		To'yingan galogenli hosilalarning olinishiga misollar keltiring.	Aromatik galogenli hosilalarning olinishiga misollar keltiring.	Galogenli hosilalarning fizikaviy xossalari to'g'risida ma'lumot bering.	To'yinmagan galogenli hosilalarning kimyoviy xossalari reaksiya tenglamalari orqali sharhlang.	Uslevodorodlarning xlrlanish va bromlanish reaksiya tezligi qanday omillarga bog'liq.
25	Neft tarkibidagi uglevodorodlaning kimyoviy o'zgarishlari	Neft tarkibida qanday asosiy uglevodorodlar mavjud?	Neftni qayta ishlash jarayonida qaysi uglevodorodlar hosil bo'ladi?	Neftdagi aromatik uglevodorodlar qanday xususiyatlarga ega?	Neftning katalitik parchalanishi qanday amalga oshiriladi?	Neftning kimyoviy tarkibi qaysi omillarga bog'liq?
26		Neftni ajratish jarayonida qanday kimyoviy o'zgarishlar sodir bo'ladi?	Neft tarkibidagi alkanlar va alkene o'rtasidagi farq nima?	Neftning termal parchalanishi jarayoni qanday o'tadi?	Neftda joylashgan oltingugurt va azotning roli qanday?	Neftni qayta ishlash jarayonida qaysi yoqilg'i va kimyoviy birikmalar eng ko'p hosil bo'ladi?
27	Alkenlar kimyoviy o'zgarishlari va ular asosida olinadigan mahsulotlar	Alkenlarni gidrogenlash reaksiyasi qanday o'tadi?	Alkenlarning polimerlash jarayoni qanday amalga oshadi?	Alkenlarni ozonlash reaksiyasi qanday o'tadi va qanday mahsulotlar hosil bo'ladi?	Alkenlardan galogen hosilalarning olinishi va ulardan yuqoriroq uglevodorodlarning olish jarayonlari.	Alkenlardan aromatik uglevodorodlarni olish jarayonalari.
28		Alkenlarning bromlash jarayoni qanday amalga oshiriladi?	Alkenlar uchun Markovnikov qoidasi nima?	Alkenlarning sanoatda qo'llanilishi va ahamiyatini ko'rsating.	Alkenlar ishtirokida boradigan polimerlanish va polikondensatsiya reaksiyalari	Alkenlarning turli oksidlovchilar tasirida oksidlanish jarayonlari.
29	Organik birikmalarni olish uchun qishloq va o'rmon xo'jaligi mahsulotlaridan foydalanish.	Qishloq xo'jaligi mahsulotlaridan qanday organik moddalar olinadi?	Jonli mavjudotlardan qanday organik birikmalar olinadi?	Chiqindilarni qayta ishlash jarayonlari	Biogas olish jarayonida qo'llaniladigan chiqindilar.	Poliz ekinlaridan olinadigan organik birikmalar va ularning ishlatilish soxalari
30		O'rmon xo'jaligi mahsulotlaridan olinadigan organik moddalar kimyosini tushintiring.	Qishloq xo'jalik mahsulotlaridan olinadigan birlamchi xomashyolar	O'rmon xo'jalik mahsulotlaridan suniy ko'mir olish jarayonalari	Biogazning tarkibi undagi keraksiz mahsulotlarni ajratish jarayonlari	Biogaz yoqilg'isining dunyo energetikasida egallagan o'rni va ishlatilish sohalari